

ДОКЛАД
ПО НАБЛЮДЕНИЕТО И КОНТРОЛА ПРИ ПРИЛАГАНЕТО НА
НАЦИОНАЛНИЯ ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ ЗА УСТОЙЧИВА УПОТРЕБА НА
ПЕСТИЦИДИ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ЗА 2021 г.

Актуализираният Национален план за действие за устойчива употреба на пестициди на Р България е приет с Решение № 571 от 13 август 2020 г. на МС и е изготвен на основание чл. 4 от Директива 2009/128/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21 октомври 2009 г. за създаване на рамка за действие на Общността за постигане на устойчива употреба на пестициди и чл. 124, ал. 5 от Закона за защита на растенията. В него са разписани целите, към които държавата се стреми и мерките за постигането им. Посочени са показателите, по които ще се определя напредъка, свързан с изпълнение на заложените цели и мерки, насочени към намаляване на риска и употребата на химични пестициди и замяната им с алтернативни методи.

На основание на чл. 30, ал. 1 от Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми и на мярка № 1 от т. II на Становище по екологична оценка (ЕО) № 1-2/2020 г., с което министърът на околната среда и водите е съгласувал Актуализирания Национален план за действие за устойчива употреба на пестициди в Република България (НПДУУП) е необходимо Българска агенция по безопасност на храните (БАБХ) да изготвя ежегоден годишен доклад по наблюдението и контрола при неговото прилагане.

Докладът по наблюдение и контрол на въздействията върху околната среда на Актуализирания НПДУУП е съобразен с мерките и индикаторите посочени в мярка № 2 от т. II на Становище по екологична оценка (ЕО) № 1-2/2020 г. на министъра на околната среда и водите.

Цел на настоящия доклад е да се направи анализ и оценка за 2021 г. на изпълнението на съответните мерки за постигане на устойчиво използване на пестицидите, в съответствие с изискванията, определени в Директива 2009/128/ЕО на Европейския парламент и на Съвета. Чрез обобщаване, систематизиране и анализиране на информацията относно употребата на продукти за растителна защита (ПРЗ) и тяхното въздействие върху здравето на хората и околната среда се проследява и се очертават тенденциите за постигане на устойчива употреба на пестициди в страната.

Настоящият доклад е изготвен на основата на данните, с които разполага БАБХ и предоставени данни от Министерство на земеделието и храните (МЗХ), Министерство на околната среда и водите (МОСВ), Министерство на здравеопазването (МЗ), Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията (МТИТС), Главна дирекция „Гражданска въздухоплавателна администрация“ (ГД ГВА), Държавно предприятие Национална компания Железопътна инфраструктура“ (ДП НКЖИ), Център за оценка на риска по хранителната верига (ЦОРХ), Селскостопанска академия (ССА), Басейнови дирекции към МОСВ, Изпълнителна агенция по околна среда (ИАОС), които съгласно

Раздел IX „Отчетност“ от Актуализирания НПДУУП са задължени ежегодно да събират, обобщават и анализират данни за предходната година относно дейностите, мерките и показателите, разписани в Националния план за действие за устойчива употреба на пестициди, съобразно своите компетенции и в срок до 31 март на текущата календарна година ги предоставят на БАБХ.

Наблюдението и контролът на въздействията върху околната среда при прилагането на Актуализирания НПДУУП се извършва въз основа на мерки и индикатори, съгласно приложения Табличен файл, както следва:

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 1

Поддържане на Система за първоначално и допълнително обучение за лицата, които боравят с пестициди в рамките на професионалната си дейност (професионални потребители на пестициди, дистрибутори и консултанти)

Българска агенция по безопасност по храните (БАБХ) е компетентния държавен орган, който осъществява официален контрол по отношение пускането на пазара, производството, съхранението, препаковането, търговията, вноса, транспорта и употребата на продукти за растителна защита в Р България.

Съгласно чл. 83 от Закона за защита на растенията (ЗЗР) – Дистрибуторите, консултантите и професионалните потребители на продукти за растителна защита от професионална категория на употреба трябва да притежават сертификат, издаден от изпълнителния директор на БАБХ или от оправомощено от него длъжностно лице, след преминаване на обучение и успешно полагане на изпит.

Введена е система за обучение и сертифициране на лицата, които боравят с продукти за растителна защита в рамките на професионалната си дейност – дистрибутори, консултанти и професионални потребители. Съгласно чл. 85, ал. 1 от ЗЗР обученията се провеждат от БАБХ, висши училища или институциите в системата на професионално образование и обучение (ЦПО), притежаващи лицензия в съответствие с чл. 49 а), ал. 1 от Закона за професионалното образование и обучение. Съгласно чл. 42 от Закона за професионалното образование и обучение Националната агенция за професионално образование и обучение (НАПОО), издава, отнема лицензии и осъществява контрол върху дейността на лицензираните институции в областта на професионалното обучение.

Въз основа на документ за преминато обучение, обучените лица подават заявление в ОДБХ по постоянен адрес за издаване на сертификат по чл. 83 от ЗЗР.

На своята интернет страница БАБХ поддържа публично достъпен Списък на висшите училища и институции в системата на професионалното образование и обучение, които имат одобрени от изпълнителния директор на БАБХ програми на тема „Обучение на професионални потребители на продукти за растителна защита от професионална категория на употреба“.

% обучени земеделски стопани от общия брой регистрирани земеделски стопани (60 787 бр. по данни на МЗХ) - 42. 6 %

През 2021 г. в ОДБХ са издадени общо **6 816 бр.** сертификата за употреба на ПРЗ от професионална категория на употреба по чл. 83 от ЗЗР.

На територията на ОДБХ Варна и ОДБХ Благоевград през 2021 г. на основание Споразумение за сътрудничество между БАБХ и Сдружение „Асоциация

Растителнозащитна Индустрия в България”, Европейска асоциация по растителна защита /ЕСРА/ и в съвместно сътрудничество с Българска агенция по безопасност на храните, са проведени 10 обучения, на които са обучени 301 земеделските стопани за придобиване на сертификат по чл. 83 от Закона за защита на растенията, който се явява задължителен за работа с ПРЗ от професионална категория на употреба.

През 2021 г. в допълнение на горепосочените обучения са проведени 54 обучения на земеделски стопани на територията на ОДБХ Перник, съвместно с Национална служба за съвети в земеделието.

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 2

Система за сертифициране на професионални потребители на пестициди, консултанти, дистрибутори на ПРЗ

1. Брой издадени сертификати на професионални потребители на пестициди и на консултанти след 26.11 2017 г.

До края на 2021 г. от ОДБХ са издадени общо 10868 броя сертификата за професионални потребители на пестициди по чл. 83 от ЗЗР. 2018 г. - 1239 бр.; 2019 г. – 1471 бр.; 2020 г. – 1329 бр.; 7 – консултанти; 2021 г. – 6 816 бр. и 13 консултанти;

2. Брой издадени сертификати на дистрибутори след 26.11 2017 г.

През 2021 г. от ОДБХ са издадени общо 1 321 сертификата за дистрибутори.

3. Брой отнети сертификати или удостоверения след 26.11 2017 г.

Няма отнети сертификати и удостоверения.

От 2018 г. до края на 2020 г. в ОДБХ са издадени общо 10 868 броя сертификата за употреба на ПРЗ от професионална категория на употреба по чл. 83 от ЗЗР.

Преминавайки обучения лицата, работещи с ПРЗ придобиват специализирани знания, запознати са с потенциалните рискове за здравето на хората и за околната среда, както и с необходимите мерки за намаляване във възможно най-голяма степен на тези рискове.

Сертификатът се обезсилва при груби или системни нарушения на ЗЗР и по писмено искане на неговия притежател. Няма отнети сертификати или удостоверения.

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 3

Поддържане на публичен регистър на лицата, които притежават сертификат за работа с ПРЗ от професионална категория на употреба

На интернет страницата на БАБХ се поддържа публичен регистър на лицата, които притежават сертификат за работа с продукти за растителна защита от професионална категория на употреба. Регистърът се актуализира при всяка настъпила промяна.

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 4

Лицата, които търгуват с ПРЗ, трябва да са осигурили:

- За всеки склад за търговия с ПРЗ – най-малко едно лице с висше образование в областта на аграрните науки, което притежава сертификат по чл. 83 от ЗЗР за

работа с продукти за растителна защита от професионална категория на употреба

- Лицето отговорно за търговията с ПРЗ в селскостопанска аптека трябва да притежава сертификат по чл. 83 от ЗЗР

Спазването на всички законови изисквания и разпоредби относно продажбата на пестициди гарантира намаляване на рисковете и въздействието от употребата на пестициди върху здравето на хората и върху околната среда, в резултат на продажба на ПРЗ само от компетентни лица и само на лица с придобити познания за въздействието и правилната употреба и съхранение на пестицидите.

При сравнение на данните от изпълнението на дейностите по тази мярка от предходния отчетен период на НПД с тези от 2021 г., както и техния анализ относно резултатите от проведения официален контрол върху предлагането на пазара и употребата на ПРЗ могат да се направят следните изводи:

- Постигнат е напредък при изпълнение на поставените цели за провежданата контролна дейност - извършените проверки са не само целенасочени и ефективни, но имат оперативен и превантивен ефект, като официалният контрол е насочен върху спазването на изискванията в законодателството;
- Видно от предоставените данни, броя на обектите и лицата, които притежават удостоверения за търговия на ПРЗ и удостоверения за преопаковане на ПРЗ приблизително запазва своя брой последователно през годините. Наблюдава се ръст на регистрираните лица, извършващи специализирани растителнозащитни дейности – фумигация и обеззаразяване на семена за посев - 10 лица за 2017 г., към края на 2020 г. – 50 лица в т. ч. 14 консултанти за интегрирано управление на вредителите, а през 2021 г. вече достигат 60 в т.ч. 13 консултанти за ИУВ.
- Броят на извършените проверки на пазара на ПРЗ и употреба на ПРЗ от земеделските стопани ежегодно надвишава планираните.

През 2021 г. на територията на страната са извършени 1763 проверки, при 1625 бр. проверки за 2020 г., от които 1038 бр. в селскостопански аптеки, 593 в складове, при 531 бр. в складове през 2020 г., 17 бр. в обекти за преопаковане, 13 бр. обекти за производство на ПРЗ и 105 бр. на нерегламентирани обекти /общински пазари, магазини и др.

Броят проверки спрямо предходните години бележи лек ръст или приблизително запазва своя брой, независимо от извънредната епидемична обстановка и въведените ограничения за редица дейности.

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 5

Лицата, в обектите за търговия, присъстват по време на продажбата и предоставят информация относно употребата на продуктите за растителна защита, рисковете за здравето на хората, животните и околната среда, и инструкции за безопасност. При продажба на непрофесионални потребители се предоставя и информация за опасностите, експозицията, правилното съхранение, боравенето, прилагането на продуктите и безопасното обезвреждане на отпадъците от тях в съответствие със Закона за управление на отпадъците, както и относно алтернативи с нисък риск.

Инспекторите по растителна защита към ОДБХ извършват планирани проверки, проверки на обекти, извън регистрираните, в които са налични по друг начин продукти за растителна защита (пазари, магазини, тържища и др.), както и проверки по постъпили

сигнали за нарушения в регламентираните обекти или по сигнали за нерегламентирана дейност.

Доказателство за провеждания ефективен контрол е увеличеният брой на установените закононарушения относно продажбата на продукти за растителна защита: 2017 г.-11 бр., 234 бр. през 2020 г. и 290 през 2021 г. (предлагане и продажба на продукти за растителна защита от неоторизирано лице; за продажба на продукти за растителна защита от професионална категория на употреба на лица, които не притежават сертификат, за продажба на неразрешен продукт за растителна защита, други). За установените нарушения през 2021 г. са направени 290 предписания, от които 208 бр. в ССА, 65 бр. в складове за търговия с ПРЗ, 2 бр. в обекти за преупаковане, 15 бр. в нерегламентирани обекти с корективни мерки за отстраняване на несъответствията и посочен срок за изпълнение.

Съставени са 34 бр. акта за административно нарушение при контрол на пазара на ПРЗ и 23 бр. наказателни постановления, съгласно разпоредбите на Закона за защита на растенията.

Обект на контрол е и нелегалната интернет търговия и реклама на несъответстващи с изискванията на законодателството ПРЗ.

На основание чл. 67, параграф 3 от Регламент (ЕО) №1107/2009 г. относно пускането на пазара на продукти за растителна защита (ПРЗ), чл. 49, ал.2 от Закона за защита на растенията и чл. 6, ал. 5 от Наредба № 3 от 31 юни 2017 г. за условията и реда за производство, пускане на пазара, търговия, преупаковане, транспортиране и съхранение на продукти за растителна защита и в изпълнение на задълженията на Р България по Регламент (ЕО) № 1185/2009 г. относно статистиката за пестициди, притежателите на разрешение за пускане на пазара и употреба на продукти за растителна защита или за паралелна търговия, или техните упълномощени представители, предоставят в Българска агенция по безопасност на храните (БАБХ) годишна декларация за пуснатите на пазара на територията на Р България продукти за растителна защита, по видове и количества, изразени в активно вещество. Информацията се обобщава по функционална характеристика (хербициди, фунгициди и инсектициди) на продуктите, на ниво активно вещество, без да се оповестяват количествата за отделните фирми.

Данните за 2020 г. и 2021 г. са предоставени към мярка за наблюдение и контрол № 5, т. 7 от приложения Табличен файл.

Направеният преглед на данните за пуснатите на пазара количества ПРЗ показва, че през 2021 г., спрямо 2020 г. количествата пуснати на пазара фунгициди и инсектициди, приблизително запазват своята стойност, докато при хербицидите се наблюдава ръст.

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 6

Продуктите за растителна защита от професионална категория на употреба се продават само на лица, които притежават сертификат по чл. 83 от ЗЗР за работа с продукти за растителна защита от професионална категория на употреба

Спазването на всички законови изисквания и разпоредби относно продажбата на пестициди гарантира намаляване на рисковете и въздействието от употребата на пестициди върху здравето на хората и върху околната среда, в резултат на продажба на

ПРЗ само от компетентни лица и само на лица с придобити познания за въздействието и правилната употреба и съхранение на пестицидите.

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 7

Противодействие срещу нелегалните пестициди

Законът за защита на растенията забранява вноса, въвеждането в страната и пускането на пазара на ПРЗ от лица, които не притежават разрешение за пускане на пазара и употреба на съответния продукт.

В тази връзка, с цел противодействие на разпространението на нелегални продукти за растителна защита, предназначени за продажба или за употреба на територията на Република България се предприемат мерки и действия инспектори на БАБХ за засилен контрол във вътрешността на страната. Всяка година в рамките на международната операция SILVER AXE и извън нея се осъществяват съвместни действия между БАБХ и Агенция „Митници“ на ГКПП за предотвратяване вноса на неразрешени ПРЗ, и между БАБХ и органите на МВР и ДАНС срещу пускането на пазара и разпространението на нелегални ПРЗ.

През 2021 г. с цел противодействие на нелегалния внос и търговия на неразрешени продукти за растителна защита и новите тенденции, възникващи на черния пазар на ЕС, Българска агенция по безопасност на храните за четвърти път участва в международна операция SILVER AXE VI насочена срещу разпространението на нелегални пестициди, съвместно с органите на Министерство на вътрешните работи и Агенция „Митници“. Операцията се координира от Европол с подкрепата на Европейската служба за борба с измамите (ОЛАФ) и се проведе между 11 февруари и 30 април 2021 г.

Оперативните дейности на Silver Axe VI бяха съсредоточени срещу нелегалната търговия и употребата на незаконни пестициди чрез извършване на внезапни проверки от инспекторите по растителна защита в обекти, където може да бъде открит внос и износ на незаконни и фалшиви пестициди.

В рамките на операцията и след нея **БАБХ задържа 3 500 литра и 120 кг незаконни пестициди** през първите пет месеца на 2021 година във вътрешността на страната.

На Граничните инспекционни пунктове (ГИП) се извършват съвместни проверки с Агенция „Митници“ и се предприемат мерки, включително конфискуване на ПРЗ, по митническото законодателство.

При международната операция Агенция „Митници“ осъществи засилен контрол върху вноса на нелегални продукти за растителна защита на ГКПП при който е задържала **10 220 литра и 48 кг неразрешени пестициди** на ГКПП Лесово и Малко Търново с **произход Турция** и на пристанище Варна-Запад с **произход Китай**. Всички не са декларирани и са контрабанда.

За противодействие срещу нелегалната интернет търговия с пестициди по инициатива на Българска агенция по безопасност на храните, съвместно с Главна дирекция „Борба с организираната престъпност“ и ГД „Национална полиция“, бяха разкрити и преустановени канали за нелегална интернет търговия с фалшиви и неразрешени продукти. Обявите, са деактивирани. Установени са нарушителите, някои от които са украински граждани. Компетентните органи провеждат разследване по сигнал, подаден от БАБХ.

След приключване на операцията борбата с нелегалния внос и търговия с неразрешени продукти за растителна защита продължава.

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 8

Поддържане на регистър за разрешените ПРЗ в интернет страницата на БАБХ - разрешение за ПРЗ, етикет и информационен лист за безопасност на български език

На интернет страницата на БАБХ се поддържа публичен регистър на разрешените за предлагани на пазара и употреба продукти за растителна защита по функционална характеристика на ниво активно вещество.

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 9

Регламентиране на изискванията към складовете за съхранение на ПРЗ на земеделските стопани съгласно Наредба № 3 за условията и реда за производство, пускане на пазара, търговия, преупаковане, транспортиране и съхранение на продукти за растителна защита

Особено внимание се отделя на контрола, който се осъществява върху употребата на ПРЗ от земеделските стопани, в процеса на отглеждане на културите, за да се гарантира безопасността на храните от растителен произход, като се ограничава употребата на пестициди, носещи определен риск за здравето на хората, животните, биоразнообразието и околната среда.

През 2021 г. на територията на страната са извършени 5792 проверки за употреба на ПРЗ при земеделските стопани. За констатираните нарушения при извършените проверки са направени 1085 бр. предписания, съставени са 37 акта за установено административно нарушение при употребата на ПРЗ и са издадени 14 наказателни постановления.

Най-често установяваните несъответствия са свързани с употреба на неразрешени ПРЗ или неразрешена употреба на разрешен ПРЗ, неспазени - карантинен срок, доза, концентрация и срок на годност на ПРЗ, фенология на вредителите или фенофаза при културите.

По всички постъпили сигнали/жалби относно употребата на ПРЗ са извършени проверки, за които са съставени 121 бр. констативни протокола, 17 бр. акта за установено административно нарушение и са издадени 11 бр. наказателни постановления.

Данните по индикатор 5, 6 и 7 (от приложенията табличен файл) за обща използвана земеделска площ и брой регистрирани земеделски стопани са предоставени от МЗХ.

По данни на БАБХ за индикатор 8, към края на 2021 г. в разрешените ПРЗ се съдържат 243 активни вещества.

Относно статистически данни за употребата на ПРЗ, Отдел “Агростатистика” към ГД “Земеделие и регионална политика”, МЗХ информира, че събира и разполага само с данни за % третирани площи за 5 култури - ечемик, рапица, пшеница, царевица и слънчоглед. В тази връзка е удачно индикатор №7 да се прецизира и преформулира спрямо тази информация.

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 10

Прилагане на система за събиране на празните опаковки от ПРЗ

Има разработена и действаща система за събиране и обезвреждане на празните опаковки и остатъци от продукти за растителна защита. От всички оператори се изисква да имат сключен договор с фирми за изземване/конфискуване на ПРЗ с изтекъл срок на годност.

Съгласно чл. 49, ал. 6 от ЗЗР лицата, които пускат на пазара продукти за растителна защита, и лицата, които преопаковат продукти за растителна защита, са длъжни да разработят и прилагат система за обратно изземване на празните опаковки от крайния потребител на продукти за растителна защита. В България има функционираща система, разработена и прилагана от растителнозащитната индустрия в съответствие със Закона за управление на отпадъците.

Съгласно чл. 17 от Наредба № 8 от 23 февруари 2021 г. за условията и реда за контрол върху продуктите за растителна защита, търговията, преопаковането, съхранението и употребата им, при извършване на контрол върху употребата на ПРЗ при земеделския стопанин контролните органи на БАБХ изискват договор с фирма, вписана в регистъра на лицата, притежаващи документи за извършване на дейности с опасни отпадъци на ИАОС.

По инициатива на АРИБ през 2013 г. е създадена Система за събиране на опаковки от пестициди (ССОП). ССОП се финансира от фирмите производители на ПРЗ в изпълнение на тяхно задължение, съгласно принципа на разширена отговорност на производителя залегнало в законодателството на ЕС за управление на отпадъци от опаковки. Създадена е организация, която позволява проследяване и отчетност за количествата събрани опаковки от ПРЗ.

По информация предоставена от Асоциация Растителнозащитна Индустрия България (АРИБ), количеството събрани празни опаковки от ПРЗ чрез Система за събиране на опаковки от пестициди е 477 787 кг за 2019 г. и 478 890 за 2020 г.

През 2021 г. събраното количество опаковки от ПРЗ - 435,000 кг,

Рециклирано количество ПРЗ опаковки - 415,000 кг,

Процент на рециклирани - 95.4%

Обезвредени ПРЗ опаковки (изгаряне в циментова пещ) - 20,000 кг

Процент на обезвредени - 4.6%

Компетентен орган по Закона за управление на отпадъците (ЗУО) е МОСВ.

За извършване на дейностите по третиране на отпадъци, се изисква разрешение, което според чл. 67. ал. 1 от ЗУО се издава от директора на РИОСВ, на чиято територия се извършват дейностите.

Към тази мярка е удачно да се добави и МОСВ, като източник на информация.

Съгласно чл. 45, ал. 1, т. 6 от ЗУО изпълнителният директор на ИАОС или оправомощено от него длъжностно лице води Публичен регистър на лицата извършващи дейности по третиране на отпадъци като търговец и/или брокер.

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 11 (виж информацията по мярка 1)

Проведени обучения за безопасна употреба на ПРЗ

Информация за проведените обучения е предоставена към Мярка 1.

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 12

Прилагане на система за събиране на количества от ПРЗ (използвани, изтекли и негодни)

Съгласно предоставена информация от МОСВ през 2021 г. няма събрани количества от използвани и/или негодни за употреба ПРЗ. Събрани са 316 тона опаковки от ПРЗ.

Липсва анализ на резултатите, както и не са посочени съществуващи и нововъзникнали проблеми при изпълнението на тази мярка, които следва да бъдат предоставени от МОСВ.

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 13

Да се предоставя информация за местата на прилагане на ПРЗ, включително вида и количеството на активното вещество в приложените пестициди на ниво землище на населено място, или поне община

Към настоящия момент, БАБХ не събира и не разполага с информация за местата на прилагане на ПРЗ, включително вида и количеството на активното вещество в приложените пестициди на ниво землище на населено място, или поне община.

МЗХ събира, обобщава и разполага само с данни за % третиращи площи за 5 култури - ечемик, рапица, пшеница, царевица и слънчоглед.

С промяната на Закона за защита на растенията през 2020 г. е транспонирано в националното законодателство изискването земеделските стопани, които произвеждат растения и растителни продукти, и професионалните потребители на продукти за растителна защита да водят записи по чл. 67, параграф 1, изречение второ от Регламент (ЕО) № 1107/2009 и по Приложение I, Част А, т. 9 и 10 към Регламент (ЕО) № 852/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 г. относно хигиената на храните.

Записите включват данни за използваните от тях продукти за растителна защита, наименованието на продукта за растителна защита, времето и дозировката на приложение, района, културата, върху които е използван продуктът за растителна защита.

С оглед на гореизложеното изискване и с цел проследимост, в чл. 16 от Наредба № 8/2021 г. за условията и реда за контрол върху продуктите за растителна защита, търговията, преопаковането, съхранението и употребата им е заложено създаване на уеб базирана платформа за отразяване на проведените растителнозащитни мероприятия с ПРЗ и за проследяване движението на ПРЗ до краен потребител. Уеб базираната платформа ще се администрира и поддържа от БАБХ. Предстои осигуряване на финансови средства и инициране на процедура за разработка и реализиране на уеб базирана платформа за проведените растителнозащитни мероприятия.

България е заложила в Плана за възстановяване и устойчивост цел за Дигитализация на процесите „От фермата до трапезата“. Предвижда се да бъде изградена цялостна електронна информационна система в земеделието, която да осигури единен поток на данните от и към администрацията и земеделските стопани и избягване на ръчното прехвърляне на информация и поддръжка на излишни формати на документи. Системата ще съдържа различни модули за употребата на продукти за растителна защита и торове, и др.

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 14

Оборудването за прилагане на пестициди с наземна техника, намиращо се в употреба, подлежи на задължителна проверка по отношение безопасността и опазване на здравето на хората и околната среда

В Република България регистрацията на оборудването за прилагане на пестициди е задължителна мярка, уредена със Закон за регистрацията и контрол на земеделската и горската техника. Съгласно този закон към момента са регистрирани 12 700 броя оборудването за прилагане на пестициди (ОППРЗ).

Организацията за периодичните проверки на оборудването за прилагане на продукти за растителна защита (ОППРЗ) в България е разписана в НАРЕДБА № 5 от 3.02.2016 г. за периодичните проверки на оборудването за прилагане на продукти за растителна защита издадена от министъра на земеделието и храните, обн., ДВ, бр. 11 от 9.02.2016 г., в сила от 9.02.2016 г. и Директива 2009/128/ЕО.

Съгласно Закон за регистрацията и контрол на земеделската и горската техника, чл. 10б и Наредба № 5 на МЗХ, периодичните проверки се извършват от Центрове за изпитване и сертифициране в Русе и Пловдив към Министерство на земеделието и храните. Периодичните проверки на използваното ОППРЗ се извършват на всеки три години, а новото до 5 години след закупуването му.

През април 2021 г. на двата центъра бяха предоставени по един пълен комплект мобилно оборудване за извършване на тези проверки, производство на AAMS-SALVARANI. България е разделена на две зони – северна и южна, като центъра в Русе отговаря за северна България, а центъра в Пловдив отговаря за южна.

Проверките се извършват от обучени по програма специалисти, притежаващи съответното удостоверение за придобиване на правоспособност за това. Обучението на тези специалисти е проведено от специалист, обучен по програмата „Better Training for Safer Food“ в Барселона, Испания, 10-13 април 2018 г., като за това този специалист притежава сертификат за „Training on Inspection and Calibration of Pesticide Application Equipment in Professional Use“.

Проверките се извършват по методите и изискванията на стандарти БДС EN ISO 16122, част 1, 2, 3 и 4. Резултатите от проверката се въвеждат в специализиран софтуерен продукт. Протоколът се извежда автоматично в PDF формат. След положителен протокол, за машината се издават удостоверение и знак за техническа изправност, като знакът се залепя върху машината.

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 15

След 26.11.2016 г. се използва само оборудване за прилагане на пестициди с наземна техника, което успешно е преминало проверка

Специализираните проверки на ОППРЗ са част от общите официални проверки и се извършват съгласно утвърдена методика за извършване на технически преглед за проверка на техническата изправност във връзка с осигуряване на безопасност при работа и движение на машините за растителна защита. Така се намаляват рисковете и въздействието от употребата на пестициди върху здравето на хората и върху околната среда.

По данни на МЗХ, към 2021 г. броят на регистрираното оборудване за прилагане на пестициди (ОППРЗ) е 12 700 броя.

Допълнително е предоставена информация, че общият брой на ОППРЗ преминало периодични проверки след 01.07.2021 г. е 44 броя (33 бр. в ЦИС-Русе и 11 броя в ЦИС-Пловдив). Процентът на ОППРЗ преминало периодични проверки спрямо общия брой регистрирано ОППРЗ към 2020 г. е 0.5 %.

Неизползваните регистрирани ОППРЗ към края на 2021 г. са около 30-40% от общия брой, като това следва да се уточни при последващ преглед на място от служителите на отдел КТИ към Областните дирекции земеделие. Това е причината процента на преминалите проверки ОППРЗ спрямо общият брой да е твърде нисък.

Всяко физическо или юридическо лице, собственик на регистрирано ОППРЗ представя за проверка оборудването и сертификат за обучение по чл. 83 от Закона за защита на растенията (ЗЗР).

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 16

Извършване на периодични проверки на оборудването за прилагане на ПРЗ за професионални цели по т. 4, буква „г“ от Допълнителните разпоредби на Наредба № 5/2016 г. (оборудване за обеззаразяване на семена, апликатори на гранули, аерозолни апарати и пръскачки, прикрепени към въздухоплавателно средство или влак).

ОППРЗ по т. 4, буква „г“ от Допълнителните разпоредби на Наредба № 5/2016 г. включва оборудване за обеззаразяване на семена, апликатори на гранули, аерозолни апарати и пръскачки, прикрепени към въздухоплавателно средство или влак.

В България към 2021 г. няма регистрирано ОППРЗ прикрепено към влак или въздухоплавателно средство.

По предоставена от МЗХ информация броя на регистрираните ОППРЗ по т.4, буква г) от допълнителните разпоредби на Наредба № 5/2016 (индикатор 1) е включен в общия брой регистрирано ОППРЗ, а за преминалите периодични проверки ОППРЗ след 01.07.2021 г. по индикатор 2 и 3 - „0“ .

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 17

Оборудването за прилагане на продукти за растителна защита с авиационна техника преминава технически преглед, съгласно изискванията на Наредба № 37 от 19.10.2016 г. за авиационните оператори, извършващи специализирани авиационни работи.

Оборудването за прилагане на продукти за растителна защита с авиационна техника преминава технически преглед, съгласно изискванията на Наредба № 37 от 19.10.2016 г. за авиационните оператори, извършващи специализирани авиационни работи.

Съгласно предоставена информация от ГДГВА, одобрени оператори за въздушно пръскане, които имат право да извършват Авиохимически операции към 2020 г. са 11 бр., като през последната година не са въведени нови типове въздухоплавателни средства, с които да се извършва въздушно пръскане.

През 2021 г. са извършени 6 проверки на наличното ново оборудване за различни типове въздухоплавателни средства, които извършват въздушно пръскане и сравняване на спецификациите с монтираните на самолета.

Шест броя оператори са одобрени да извършват въздушно пръскане.

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 18

Забрана за въздушно пръскане на земеделски култури и други площи с продукти за растителна защита.

Със Закона за защита на растенията е въведена забрана за въздушно пръскане на земеделски култури и други площи с продукти за растителна защита. В извънредни случаи, когато липсват други възможности за опазване на растенията и растителните продукти от вредители и при строго спазване на определени специфични условия, въздушно пръскане може да се извърши само с писмено разрешение, издадено от Българската агенция по безопасност на храните.

На основание чл. 120, ал. 1 от Закона за защита на растенията е издадена Наредба № 8 от 23 февруари 2021 г. за условията и реда за контрол върху продуктите за растителна защита, търговията, преупаковането, съхранението и употребата им, в сила от 02.03.2021 г. (издадена от министъра на земеделието, храните и горите, обн. ДВ. бр.18 от 2 Март 2021 г.).

Съгласно чл. 21 от Наредба № 8/ 2021 г. Областните дирекции по безопасност на храните контролират изпълнението на условията, при които е издадено разрешението за въздушно пръскане или при постъпване на сигнали за нерегламентирано въздушно пръскане, чрез извършване на проверки съгласно Стандартна оперативна процедура (СОП) за контрол на земеделски стопанин при употребата на ПРЗ чрез въздушно пръскане, утвърдена със заповед на изпълнителния директор на БАБХ.

Физическите проверки на място по време на въздушно пръскане се извършват в мястото на приготвяне на работния разтвор и в мястото на зареждането му в резервоара на системата за пръскане на въздухоплавателното средство.

При установяване на нередности и несъответствия инспекторите по растителна защита имат право да преустановят провеждането на въздушното пръскане.

От 2021 година в Националния план за контрол върху употребата на продукти за растителна защита е заложен на 100% контрол на издадените разрешения за изпълнението на условията при които е издадено всяко едно разрешение за въздушно пръскане, чрез извършване на проверка на терен по време на въздушното пръскане.

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 19

Извършване на въздушно пръскане само с писмено разрешение, издадено от Директора на ОДБХ, в извънредни случаи, когато липсват други възможности за

опазване на растенията и растителните продукти от вредители или са налице очевидни предимства, относно намаляване на въздействието върху здравето на хората и околната среда, в сравнение с наземното прилагане на продукти за растителна защита

Разрешението за прилагане на продукти за растителна защита чрез въздушно пръскане се издава при аргументирана необходимост от директора на ОДБХ или упълномощено от него длъжностно лице, в тридневен срок от подаване на заявлението по образец или мотивирано отказва издаването му, когато не са спазени изискванията на чл. 109 от Закона за защита на растенията (ЗЗР).

Разрешение за употреба на ПРЗ чрез въздушно пръскане се издава съгласно Стандартна оперативна процедура за издаване на разрешение за прилагане на продукти за растителна защита чрез въздушно пръскане, която е достъпна на интернет страницата на БАБХ. В националните планове за контрол върху употребата на продукти за растителна защита е заложен на 100 % контрол на издадените разрешения за изпълнение на условията при които е издадено всяко едно разрешение за въздушно пръскане, чрез извършване на проверка на терен по време на въздушното пръскане. Проверките се извършват по време на самото пръскане, за да се удостовери, че условията, при които е издадено разрешителното, са спазени. По този начин контролът върху въздушното пръскане има както превантивен характер – преди издаване на разрешително, също така и оперативен характер по време на всяко въздушното пръскане.

Националните планове за контрол се разработват и одобряват в началото на всяка календарна година, като се планират инспекции за въздушно пръскане. При тези проверки се проверяват старателно на място дали са спазени всички условия, както и документите и записите, свързани с въздушното пръскане. Освен това тези аспекти на въздушното пръскане също се проверяват по време на рутинни проверки.

С изменението на стандартната оперативна процедура „Издаване на разрешително за прилагане на ПРЗ чрез въздушно пръскане“ е въведено изискване в случай на нередности и несъответствия, по време на въздушно пръскане инспекторите по растителна защита да имат право да преустановят прилагането му.

Директорите от ОДБХ могат да откажат издаването на разрешително за прилагане на ПРЗ чрез въздушно пръскане, когато няма доказана и обоснована необходимост от прилагане на ПРЗ."

1. Брой писмени разрешения за извършване на въздушно пръскане.

2020 г. - 56 бр. разрешения в т. ч. на земеделски площи - 49 бр., на горски площи - 6 бр., други - 1 бр.

2021 г. - 112 бр. разрешения в т. ч. на земеделски площи – 104 бр., на горски площи – 8 бр.

2. Брой откази за издаване на разрешение за извършване на въздушно пръскане, изразени като процент от заявените.

По информация на ОДБХ има два отказа за издаване на разрешение. В 13 случая на издадени разрешения за въздушно пръскане, те не са проведени по различни причини, например влошени метеорологични условия.

3. Брой констатирани нарушения при извършване на въздушно пръскане.

През 2021 г. не са констатирани нарушения.

4. Третирани площи в ха по видове култури

Общо третирани площи за **2020 г.**: 133 973 дка, от които:

зеделски площи - 110 900 дка

горски площи - 22 773 дка

др. площи - 300 дка

Общо третираны площи за 2021 г.: 361 928.469 дка, от които:

зеделски площи – 345 822.669 дка

горски площи – 16 105.8 дка

Наблюдава се значително увеличение на брой издадени разрешения и третираны площи с въздушно пръскане през 2021 г. в сравнение с 2020 г. Една от причините е, че предоставените данни по този показател включват площи от всички издадени разрешения, а не от реално извършените.

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 20

Определяне на конкретните условия и специалните изисквания, при които може да се разреши извършването на въздушно пръскане

Съгласно чл. 107, ал. 3 от Закона за защита на растенията (ЗЗР) прилагането на продукти за растителна защита чрез въздушно третиране е забранено. Като изключение от забраната могат да се прилагат ПРЗ, само след писмено разрешение, издадено от директора на ОДБХ, при опасност за растенията и растителните продукти (чл. 109, ал. 1 от ЗЗР), когато е налице:

1. невъзможност за прилагане на продукти за растителна защита чрез специализирана наземна техника и оборудване поради:

а) преобладаващи терени и площи или други неблагоприятни агроклиматични условия;

б) силно пресечени и/или недостъпни терени, включително горски територии;

в) опасност от ерозия или уплътняване на почвите;

2. необходимост от третиране в кратки срокове за спазване на условията на употреба на продукта за растителна защита.

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 21

Разрешаване на използването на въздухоплавателни средства и оборудване за въздушно прилагане на ПРЗ

Главна дирекция „Гражданска въздухоплавателна администрация“ (ГД ГВА) при Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията е компетентният орган за разрешаване на използването на въздухоплавателни средства и оборудване за въздушно прилагане на продукти за растителна защита.

Авиационните оператори, които извършват въздушно пръскане трябва да притежават свидетелство за извършване на специализирани авиационни работи по чл. 64, ал. 2 от Закона за гражданското въздухоплаване.

Оборудването за прилагане на продукти за растителна защита трябва да е преминало технически преглед, съгласно изискванията на Наредба № 37 от 19.10.2016 г. за авиационните оператори (обн. ДВ, бр. 87 от 2016 г.).

По информация на Главна дирекция „Гражданска въздухоплавателна администрация“ операторите, които имат право да извършват авиохимически операции са

11 бр., като през последната година не са въведени нови типове въздухоплавателни средства, с които да се извършва въздушно пръскане. През изминалата година е подновявано Свидетелството за авиационен оператор само на BG.SPO.N-08 КМК и BG.SPO.N-19 ТИМ ЕР ЕООД, които са били обект на проверка и не са констатирани нарушения при въздушно пръскане. По време на годишните проверки се оценява и съответствието на въздухоплавателните средства с одобрената програма за техническо обслужване.

По информация на ГД ГВА за 2021 г. 25 броя въздухоплавателни средства са одобрени за извършване на въздушно пръскане.

ГД ГВА има издаден Бюлетин на ТЕМА: „Прилагане на мерки за достигане на устойчивост при употребата на пестициди в съответствие с Директива 2009/128/ЕС“ (https://www.caa.bg/sites/default/files/upload/documents/2021-06/bbp_-_01-_2019.pdf), съгласно който операторите са били задължени да променят Ръководствата за експлоатация и Програмите за техническо обслужване на ВС.

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 22

Контрол върху забраната за въздушно пръскане с ПРЗ

Съгласно чл. 21 от Наредба № 8 от 23 февруари 2021 г. за условията и реда за контрол върху продуктите за растителна защита, търговията, препаковането, съхранението и употребата им, Областните дирекции по безопасност на храните (ОДБХ) контролират изпълнението на условията, при които е издадено разрешението за въздушно пръскане или при постъпване на сигнали за нерегламентирано въздушно пръскане, чрез извършване на проверки на земеделския стопанин при употребата на ПРЗ чрез въздушно пръскане.

В националните планове за контрол върху употребата на продукти за растителна защита е заложен на 100 % контрол на издадените разрешения за изпълнението на условията, при които е издадено всяко разрешение за въздушно пръскане.

Физическите проверки на място по време на въздушно пръскане се извършват в мястото на приготвяне на работния разтвор и в мястото на зареждането му в резервоара на системата за пръскане на въздухоплавателното средство. При установяване на нередности и несъответствия инспекторите по растителна защита имат право да преустановят провеждането на въздушното пръскане.

Извършени са 65 проверки на място при земеделските стопани за издадени разрешения за въздушно пръскане. Не са констатирани нарушения.

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 23

Преустановяване на въздушното пръскане при установяване на нередности и несъответствия

Контролът върху въздушното пръскане, осъществяван от ОДБХ има както превантивен характер – преди издаване на разрешително, също така и оперативен характер по време на всяко въздушното пръскане.

През 2021 г. няма случаи за преустановяване на въздушното пръскане поради установени несъответствия и нередности при проверка на място.

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 24

Предоставяне на информация на обществеността за издадените разрешения, свързана с провеждането на въздушно пръскане, като зоната, която ще бъде пръскана, планирания ден и час на пръскането и вида продукт за растителна защита. Информацията се разпространява от ОДБХ чрез кметствата и местните средства за масова информация или по друг подходящ начин

През 2020 година е актуализирана Наредба № 13 от 26 август 2016 г. за мерките за опазването на пчелите и пчелните семейства от отравяне и начините за провеждане на растителнозащитни, дезинфекционни и дезинсекционни дейности. През същата година е разработена и внедрена в експлоатация на 07.12.2020 г. електронна платформа за оповестяване на растителнозащитните, дезинфекционните и дезинсекционните дейности (ЕПОРД).

Съгласно параграф 22 от Преходни и Заключителни разпоредби към Наредбата № 13/2016 г. оповестяването за третирания с продукти за растителна защита се извършва по реда на чл. 8, 9 и 9а лично, чрез кмета на населеното място, който обявява и разпространява информацията чрез местните средства за масово осведомяване и чрез новата електронна платформа, а от 1.03.2021 г. - по реда на чл. 9а само чрез ЕПОРД.

Електронната платформа е създадена с цел възможно най-бързо и в реално време да уведомява собствениците на пчелини за предстоящи третирания с продукти за растителна защита. Тя автоматично генерира и изпраща СМС и съобщение по електронна поща до потребителите с пчелини, попадащи в радиус 3 км около блока, който ще бъде третиран с ПРЗ. Така всички планирани мероприятия се оповестяват в срок и пчеларите са информирани своевременно. Използването на ЕПОРД значително улесни и подобри комуникацията и координацията между земеделските стопани и пчеларите при провеждане на растителнозащитните мероприятия.

На интернет страницата на Българската агенция по безопасност на храните се поддържа и актуализира публично достъпен регистър на издадените разрешения за прилагане на ПРЗ чрез въздушно пръскане.

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 25

Актуализиране на изготвените ръководства за интегрирано управление на вредителите

Селскостопанска академия (ССА) има задача да разработи ръководства за интегрирано производство при земеделските култури.

Със Заповед № РД 09-221/16.03.2021 г. на министъра на земеделието, храните и горите е възложено на председателя на ССА в срок до 30.04.2022 г. да организира и координира разработването съвместно с други научни организации и представители на браншови организации в Република България на ръководства за интегрирано управление на вредителите, в изпълнение на член 5, алинея 1 от Наредба № 9 от 26 февруари 2021 г. за интегрирано производство на растения и растителни продукти и контрола върху интегрираното производство (Наредба № 9/2021).

В отговор, с писмо изх. № 13-75/30.03.2021 г. до министъра на земеделието, храните и горите, Селскостопанска академия информира за готовността и прилага концепция за разработване на ръководства за интегрирано производство, съгласно изискванията на чл.5, ал. 1 на Наредба № 9/2021. Концепцията представя вида и броя на ръководствата, съгласно чл. 4, ал. 11 от Наредба № 9/2021 г., етапи, срокове, необходими човешки и финансови ресурси в процеса на разработване, съгласуване, одобрение и прилагане на ръководството за интегрирано производство.

Със Заповед № РД 04-22/21.04.2021 г. на Председателя на ССА е определен поименния състав на работната група от учени и експерти от структурните звена на ССА, други научни организации и представители на браншовите организации за изработване на ръководство за интегрирано управление при зеленчукови култури. Проведени са заседания на работната група, разработена е структура и съдържание на ръководството, както и първи работен вариант на ръководството за зеленчукови култури. Определен е поименния състав на работните групи за изготвяне на ръководствата за ягодоплодни и овощни култури и са обсъдени съдържанието и структурата им. Работата по финализиране на трите ръководства не е приключила, поради липса на финансова обезпеченост.

След като не са осигурени необходимите финансови средства са изпратени 3 писма от ССА с еднообразно на горепосоченото писмо № 13-75/30.03.2021 г. съдържание до министър проф. д-р Христо Бозуков, министър д-р Иван Иванов и министър Явор Гечев (писмо изх. № 13302/23.08.2022 г.) с искане за осигуряване на финансови средства за разработване и отпечатване на ръководствата. Към настоящия момент отговор не е получен.

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 26

Актуализиране на научна основа на праговете на икономическа вредност при основни култури

За да се ограничи употребата на продуктите за растителна защита при отглеждане на земеделските култури е необходимо те да се прилагат само при доказана необходимост. Важно условие за вземане на правилното решение са определените прагове на икономическа вредност (ПИВ) при основните неприятели и болести по земеделските култури.

Праговете за икономическа вредност, съгласно Наредба №14 от 19.09.2016 г. за опазване на растенията и растителните продукти от икономически важни вредители се определят от работна група, сформирана от министъра на земеделието, в която участват представители на Министерството на земеделието, БАБХ, научни организации и висши училища в областта на растениевъдството. Актуализирането на ПИВ се извършва при необходимост на база на научни данни. Необходимо е усъвършенстване и опростяване на методите за отчитане на плътността на вредителите. Където е приложимо, прякото отчитане да се замени с косвени показатели, които могат да се приемат за ПИВ, например процент заселени или процент повредени растения.

Селскостопанска академия (ССА) има готовност да предложи на заседание на работна група организирана от БАБХ, актуализирането на ПИВ при галообразуващи нематоди род *Meloidogyne* (оранжерийно производство на домати).

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 27**Използване на консултантски услуги за интегрирано управление на вредителите**

За прилагане принципите на интегрирано управление на вредителите земеделските стопани могат да ползват консултантски услуги. В тази връзка е създаден и се поддържа публичен регистър на лицата, които са регистрирани и могат да предоставят консултантски услуги за интегрирано управление на вредителите.

Наредба № 9 от 26.02.2021 г. за интегрирано производство на растения и растителни продукти и контрола върху интегрираното производство е обнародвана в ДВ, бр. 21 от 12.03.2021 г.

С наредбата се уреждат редът и начинът и за предоставяне на консултантски услуги за интегрирано управление на вредителите и контрола върху тях.

Консултантски услуги за интегрирано управление на вредителите се предоставят от лица, които имат необходимата професионална квалификация в областта на аграрните науки с професионално направление "Растителна защита" или "Растениевъдство" и са вписани в регистъра по чл. 6, ал. 1, т. 9, буква "в" и чл. 118 от Закона за защита на растенията.

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 28**Поддържане на публичен регистър на лицата, които са регистрирани и могат да предоставят консултантски услуги за интегрирано управление на вредителите**

Съгласно чл. 6, ал. 1, т. 9, буква в) от Закона за защита на растенията БАБХ създава и поддържа на интернет страницата си публичен национален електронен регистър на лицата, които предоставят консултантски услуги за интегрирано управление на вредителите.

Към настоящия момент в регистъра са вписани 13 лица извършващи консултантни услуги за ИУВ. Първите шест (6) консултанта са вписани през 2018 г., като се наблюдава ежегодно нарастване на техния брой.

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 29**Поддържане на регистри на земеделските стопани, които извършват интегрирано производство на растения и растителни продукти – от ОДБХ за територията на съответната област и от Централно управление на БАБХ – национален регистър, който съдържа данните на областните регистри**

Съгласно чл. 6, ал.1, т. 10 от ЗЗР - БАБХ създава и поддържа на интернет страницата си публичен национален електронен регистър на лицата, които извършват интегрирано производство на растения и растителни продукти.

Към настоящия момент не е подадено нито едно заявление за вписване в регистъра на лицата, които извършват интегрирано производство на растения и растителни продукти.

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 30**Контрол върху интегрираното производство и събиране на информация за отглежданите култури и заетите с тях площи**

Към момента в регистъра на лицата, които извършват интегрирано производство на растения и растителни продукти (чл. 6, ал. 1, т. 10 от ЗЗР) няма вписани ЗС. По тази причина не се извършва контрол върху интегрираното производство и събиране на информация за отглежданите култури и заетите с тях площи.

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 31

Провеждане на информационни кампании относно общите принципи на ИУВ

Спазването на принципите на интегрирано управление на вредителите подпомага ограничаването на употребата на продукти за растителна защита до необходимия минимум и същевременно стимулира прилагането на алтернативни подходи или методи за растителна защита.

Областните дирекции по безопасност на храните (ОДБХ) съвместно с териториалните областни офиси на Национална служба за съвети в земеделието провеждат информационни семинари на тема: „Интегрирано управление на вредители“ при отглеждане на различни култури, характерни за дадения район (зеленчукови, овощни култури, лоза, малини и т.н)

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 32

При опазването на земеделските култури се прилагат общите принципи за интегрирано управление на вредителите

Съгласно чл. 14 от Директива 2009/128/ЕС и чл. 55 от Регламент (ЕО) № 1107/2009 спазването на общите принципи за интегрирано управление на вредителите при земеделските култури става задължително изискване от 01 януари 2014 година.

В член 9 от Закона за защита на растенията е посочено, че опазването на растенията и растителните продукти се извършва съобразно общите принципи за интегрирано управление на вредителите, но на доброволен принцип могат да се приложат и специфичните принципи за интегрирано управление на вредителите, съгласно които се извършва интегрирано производство на растения и растителни продукти.

В приложение № 1 към чл. 9, ал. 3 са посочени общите принципи на интегрираното управление на вредителите, спазването на които е задължително от земеделските стопани.

Задължителното прилагане на общите принципи за интегрирано управление на вредителите от всички земеделски стопани и доброволното на специфичните принципи за определени култури, ще доведе до по-целенасочено използване на наличните мерки за контрол на вредителите и намаляване на зависимостта от употребата на пестициди.

В мярка 9 са посочени данни за контролната дейност върху употребата на продукти за растителна защита на земеделските стопани от БАБХ.

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 33

При опазването на земеделските култури могат да се приложат и специфичните принципи за интегрирано управление на вредителите, съгласно които се извършва интегрирано производство на растения и растителни продукти

Към момента няма земеделски стопани, доброволно прилагащи специфичните принципи на ИУВ (обхваната площ в % спрямо общата обработваема площ).

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 34

При опазване на земеделските култури от икономически важни вредители чрез интегрирано управление на вредителите, по преценка и препоръка на консултанта за интегрирано управление на вредителите, ЗС може да приложи продукт за растителна защита във възможно по-ниска ефикасна доза, при условие че има доказателства за ефикасността на продукта в тази доза и за липсата на предпоставки за резистентност, с цел намаляване на рисковете и въздействието от употребата на пестициди върху здравето на хората и околната среда и поддържане популациите от вредители в граници под ПИВ

Земеделските стопани могат да извършват интегрирано производство на растения и растителни продукти, като прилагат общите и специфичните принципи за интегрирано управление на вредителите. По преценка и препоръка на консултанта за интегрирано управление на вредителите, ЗС с оглед опазване на земеделските култури от икономически важни вредители чрез интегрирано управление, може да приложи продукт за растителна защита във възможно най-ниска ефикасна доза на вредителите, както и добри практики, с цел намаляване на рисковете и на въздействието от употребата на пестициди върху здравето на хората и околната среда и производството на безопасна растителна продукция.

На основание на чл. 12 от Наредба № 9/2021 г. консултациите за интегрирано управление на вредителите се състоят в извършване на наблюдение, диагностика, прогноза и сигнализация на икономически важните вредители по земеделските култури, както и методите и средствата за контрол върху тях.

Консултациите се предоставят в писмен вид в два екземпляра, един от които за земеделския стопанин, и съдържат:

1. констатация за появата, разпространението, плътността, развитието и степента на нападение по видовете вредители за всяка земеделска култура в стопанството;
2. предложение за провеждане или непровеждане на растителнозащитни мероприятия за отделните площи в стопанството;
3. определяне на метода за контрол на вредителите за всяка земеделска култура в стопанството с ясна обосновка;
4. определяне на срокове за контрол на вредителите;
5. посочване на подходящи биологични агенти или продукти за растителна защита по земеделски култури и определяне на необходимата доза.

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 35

Площи за биологично земеделие – размер на използваната земеделска земя, управлявана по биологичен начин. Насърчаване за биологично земеделие чрез информационни кампании

Дирекция „Биологично производство“ към Министерство на земеделието предоставя следната информация за 2021 г.:

Определящо за сектора на биоземеделието е специфичният метод на производство, който поддържа екологичните баланси и произвежда продукцията, покриваща принципите на екологичните цикли растения – животни – почва.

В края на 2021 г. в Министерството на земеделието, храните и горите, общо регистрираните земеделски стопани (ЗС) за биологично земеделие са 4 352 броя (при 5 844 броя за 2020 г.) и представлява 5.7 % от общо регистрираните ЗС по Наредба № 3 от 29 януари 1999 г. за създаване и поддържане на регистър на земеделските стопани. Наблюдава се спад на нивото спрямо предходната година, когато този дял е бил малко под 7,22%.

Общо площите, върху които се прилагат методите на биологично производство през 2021 г. представлява 2 % от общата обработваема площ в страната и приблизително запазват равнището си от 2.3% през 2020 г.

Обемът на произведена биологична продукция за 2021 г. е 119 200 тона, спрямо 183 973.57 тона през 2020 г.

С оглед на гореизложеното е необходимо провеждане на повече информационни кампании за повишаване и запазване интереса на земеделските стопани към интегрирания начин на производство на растения и растителни продукти, с цел преминаване към биологично производство.

За насърчаване на биологично земеделие са проведени следните информационни кампании:

- По мярка Национална селска мрежа – 2 кампании;
- Организиран от НССЗ – 20 кампании;
- Отбелязване на Европейския ден на биологичното земеделие – 23.09.2022 г. с ден на отворени врати за посещение в биологична мандра.

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 36

Установяване на приоритетни обекти като активни вещества, култури, региони или практики, изискващи специално внимание, или добри практики с оглед намаляване на рисковете и на въздействието от употребата на пестициди върху здравето на хората и околната среда

С оглед намаляване на рисковете и на въздействието от употребата на пестициди върху здравето на хората и околната среда специално внимание следва да се насочи към установяване на приоритетни обекти като активни вещества, култури, региони или добри практики.

Сформирана Работна група изготви за периода 2011-2019 г. Анализ на тенденции, приоритети и добри практики в контекста на хармонизирани показатели на риска за Република България, съгласно Директива 2009/128/ЕС, който е публикуван и достъпен на интернет страницата на БАБХ, в рубрика документи – НПДУУП.

За периода 2011- 2020 г. БАБХ актуализира анализа в който са очертани тенденциите на хармонизираните показатели за риска, посочени са най-често пусканите на пазара активни вещества, при какви култури, причините за тяхната употреба и начини и механизми за намаляване употребата на химични пестициди.

В резултат на провеждане от институтите на Селскостопанска академия (ССА) на дългосрочни изследвания и наблюдения и събрани данни при голям брой култури в различни области на страната са установени следните приоритетни обекти:

- сив царевичен хоботник при царевица и слънчоглед - най-вече в районите на Дунавската равнина, Лудогорието и Добруджа, които се отличават с по-сухи и водопроникуеми почви (карбонатен, типичен или излужен чернозем). По-висока

плътност се наблюдава, при неспазване на правилно сеитбообращение, неспазване на пространствена изолация с посеви от култури, с които се храни насекомото; при по-сухо и топло време в периода от поникване до 4-5 лист на културите;

- синя китка в т. ч. и най-новата и агресивна раса Н при слънчоглед;

Най-вирулентната раса Н вече е идентифицирана и в България, макар че засега се среща най-вече в района на Черно море (Румъния, Украйна и Турция). Освен това има научни съобщения за появата на нови биотипове в някои Черноморски страни, характеризиращи се с висока вирулентност и преодоляване на резистентните гени към раса Н, което налага да се провежда периодична оценка на расовия статус за предотвратяване на появата и разпространение на нови раси.

Добри практики - използване на устойчиви хибриди слънчоглед в т.ч. и на най-новите раси, установени в страната; избягване на кратък сеитбооборот, избягване на прекалено ранни срокове на сеитба, поддържане на добра запасеност на почвите с фосфор

Листни въшки по зимните житни култури, като вектори за пренос на вирусни заболявания - жълтото ечемичено вджуджаване (barley yellow dwarf virus, BYDV) и пшениченото вджуджаване (wheat dwarf virus, WDV)

Изследванията, провеждани в институти на ССА показват, че най-голям процент поразени от вируси житни растения се откриват при по-ранни сеитби и дори при нормални сеитби в много топли и сухи есени, поради голямата плътност на листните въшки. Необходимо е да се провежда мониторинг на устойчивостта срещу вируси на засетите сортове, избягването на твърде ранните срокове на сеитба, правилната грижа за стърнищата и унищожаване на самосевките.

С цел идентифициране на комбинацията активно вещество и култура, на база дългогодишни наблюдения ССА има готовност да предложи на заседание на работна група организирана от БАБХ, актуализирането на ПИВ при галообразуващи нематоди род *Meloidogyne* (оранжерийно производство на домати).

След разработването на Ръководствата за интегрирано управление на вредителите ще се подготви актуализиране (завишаване) на ПИВ с цел ограничаване на употребата на химически

В ССА се изпитват и са получени добри резултати от ПРЗ на основата растителни екстракти и на микроорганизми -ентомопатогенните нематоди *Steinernema arenarium*, *Steinernema carpocapse* и *Heterorhabditis bacteriophora* и ентомопатогенната гъба *Beauveria bassiana* за контролиране на популациите сивия царевичен хоботник. Четири популации на български изолати на *Steinernema feltie* и *Steinernema arenarium* са изпитани срещу ларвите на средиземноморската плодова муха. Водно-метанолов екстракт и ацетонов ексудат от *Tagetes patula*, *Tanacetum vulgare*, *Centaurea finazzeri*, *Salvia officinalis* и *Artemisia absinthium* са изпитани срещу листните въшки по ечемик *Sitobion avenae* и *Rhopalosiphum padi*. На 70 дка биологично сертифицирани сливи са използвани само биологични ПРЗ. Меден хидрооксид, Тебуконазол, Ацетамиприд са изпитвани на 350 дка маслодайна роза и 60 дка лавандула.

В изпълнение на изискванията на Директива 2009/128/ЕС, чл. 15, параграф 2, букви „б“ и „в“ със заповед на министъра на земеделието, храните и горите бе сформирана работна група със задача да идентифицира активните вещества, култури и региони, при които те се прилагат, както и определи тенденциите в употребата на определени активни вещества и на приоритетни обекти или добри практики, съгласно Директива 2009/128/ЕС.

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 37

Идентифициране на активни вещества, които пораждат особено безпокойство, устойчиви или високорискови активни вещества (токсични, силно токсични, биоакумулативни, канцерогенни, мутагенни, токсични за репродукцията, ендокринни разрушители), за които съществуват по-безопасни алтернативи и заместването им с алтернативите (списък на активни вещества, кандидати за замяна, съгласно чл. 24 от Регламент (ЕС)1107/2011)

С оглед намаляване на рисковете и на въздействието от употребата на пестициди върху здравето на хората и околната среда от особена важност е идентифицирането на активни вещества, които пораждат особено безпокойство, устойчиви или високорискови активни вещества (токсични, силно токсични, биоакумулативни, канцерогенни, мутагенни, токсични за репродукцията, ендокринни разрушители), които могат да бъдат заменени с по-безопасни и по-ниско рискови алтернативи.

Списъкът на активните вещества, кандидати за замяна е наличен в част Б на Регламент (ЕС) 540/2011 и е валиден за всички държави членки на ЕС.

През 2021 г. е извършена сравнителна оценка на осем продукта за растителна защита, съдържащи активно вещество, кандидат за замяна.

Няма откази за разрешения на ПРЗ и за подновяване на разрешения на ПРЗ, съдържащи активни вещества, кандидати за замяна за 2021 г.

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 38

Поддържане на интернет портал по растителна защита

БАБХ на своята интернет страница ежесечно публикува актуална информация за фитосанитарното състояние на земеделските култури и Бюлетин по растителна защита. На сайта на ЦОРХВ в секция „Здраве на растенията“ през 2021 г. е публикуван Анализ на фитосанитарния риск от вредителя Японски бръчбар (*Popillia japonica*) по *Malus* spp.(ябълка), *Prunus* spp. (костилкови овощни видове) *Zea mays*(церевица) и *Vitis* spp. (лозя) за България.

АРИБ и БАРЗ поддържат интернет страници, на които предоставят на потребителите актуална информация за употребата на пестициди.

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 39

Внедряване и използване на съветващи системи и математически модели за прогнозиране на развитието на ключови вредители при стратегически за страната земеделски култури

Важен елемент от интегрираната растителна защита са съветващите системи и математическите модели при прогнозирането на вредителите. Моделите са изключително полезни средства при изучаване на агрокосистемите и могат да се използват за прогнозиране на развитието им. Тези методи на прогнозиране дават на професионалните потребители възможност за вземане на по-правилни решения и спомагат за определяне на точният момент в извеждането на химичния контрол. Необходимо е разработване на математически модели за прогнозиране на вредителите, като първоначално се разработят математически модели за прогнозиране за няколко ключови вредителя.

По информация по тази мярка, предоставена от ССА в рамките на ННП „Интелигентно растениевъдство” от 2021 г. в мрежа от институти на ССА в сътрудничество с НИМХ започна да се провежда мониторинг върху растежа и развитието на култури като пшеница, слънчоглед и царевица в т.ч. и върху нападението от болести и неприятели. Натрупаните данни в продължение на следващите 3 години могат да се използват за бъдещи прогнози въз основа на включването им в математически модели.

В рамките на проектите, които са одобрени за изпълнение от МЗХ по Плана за възстановяване и развитие на страна ни по Стълб 2 Зелена България ще бъде разработена Платформа за оп line обучения и консултации на земеделски стопани, интегрирана в общата електронна система на МЗХ.

Съдържанието на платформата ще се администрира от ССА и наред с основната информация ще се поддържа и актуална информация, свързана с развитието на ключови вредители по основните култури и добри земеделски практики за интегрирана растителна защита.

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 40

Контрол върху остатъците от пестициди в растения и растителни продукти, предназначени за храна – чрез вземане и анализиране на проби от полето или оранжерии, по видове култури

В изпълнение на разпоредбите на Регламенти (ЕО) №178/2002, 2017/625 и 396/2005 Република България ежегодно изготвя и изпълнява единна Национална програма за контрол на остатъци от пестициди във и върху храни от растителен и животински произход и изпълнява програмата на ЕК, предвидена в Регламент за изпълнение (ЕС) 2020/585 на Комисията от 27 април 2020 относно координирана многогодишна контролна програма на Съюза за 2021, 2022 и 2023 г. за гарантиране на спазването на максимално допустимите граници на остатъчни вещества от пестициди във и върху храни от растителни животински произход и за оценка на експозицията на потребителите на тези пестицидни остатъци

При изготвянето на програмата за 2021 г. са взети под внимание:

- производството на земеделски култури в България;
- нивата на остатъци от пестициди в различните продукти, получени въз основа на изследвания и програми от предходните години;
- относителният дял на продуктите в храната на българина;
- координираната програма на ЕС.

Програмата за контрол на остатъци от пестициди във и върху храни от растителен произход е насочена към осигуряване на коректното прилагане на разрешените за употреба продукти за растителна защита в съответствие с Добрата растителнозащитна практика. Целта е да се направи оценка на нивата на пестицидни остатъци в растителната продукция при прибиране на реколтата и съответствието им с определените максимално допустими количества от пестициди и да се осигури коректното прилагане на разрешените за употреба продукти за растителна защита (доза на приложение, карантинни срокове, използването им само за цели, за които са разрешени). Изпълнението на програмата е превенция за намаляване на злоупотребите, свързани с превишаване на

дозите, неспазване на карантинните срокове или употребата на неразрешени продукти за растителна защита.

Програмата обхваща главно земеделски райони и култури с интензивна употреба на продукти за растителна защита. Пробите от растителни продукти се вземат от местата на производство (на полето, в оранжерии), при прибиране на реколтата, преди тяхното предлагане на пазара, от обучени инспектори от отделите и “Растителна защита“ към ОДБХ, в пълно съответствие с разпоредбите на Директива 2002/63/ЕС.

В програмата за контрол за 2021 г. са включени културите трапезно грозде, патладжан, сладки пиперки, броколи, пъпеши, култивирани гъби и зърна от пшеница, които са задължителни по Регламент за изпълнение (ЕС) 2020/585 на Комисията от 27 април 2020 г. относно координирана многогодишна контролна програма на Съюза за 2021, 2022 и 2023 г. за гарантиране на спазването на максимално допустимите граници на остатъчни вещества от пестициди във и върху храни от растителни животински произход и за оценка на експозицията на потребителите на тези пестицидни остатъци и за оценка на потребителската експозиция на тези остатъчни вещества.

От планираните 97 проби за остатъци от пестициди са взети 95 проби, които са изследвани в ЦЛХИК. Установени са 8 броя несъответствия (броколи, карфиол, ябълки, домати, картофи и пипер), за които са предприети мерки и наложени санкции, съгласно Закона за защита на растинията (7 АУАН).

При 39 бр. проби е установено наличие на остатъци от пестициди под максимално допустимите количества (>МДК).

Не е установено наличие на остатъци от пестициди над максимално допустимите количества (>МДК) в храни от растителен произход, взети от полето или оранжерии.

При 4 проби е установен повече от един остатък от пестициди - сладък пипер - 1 бр, череша - 1 бр., сливи - 1 бр. и марули - 1 бр.

През 2021 година няма нотификации по системата RASFF, които да се отнасят до съдържание на остатъци от пестициди над определените норми в български храни от растителен произход.

При преглед на данните за получените резултати през годините се наблюдава трайна тенденция за намаляване броя на пробите с установено съдържание на остатъци от пестициди под и над максимално допустимите количества. Поради това, не се налага увеличаване броя на анализиранияте проби.

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 41

Засилване на контрола върху употребата на продукти за растителна защита – чрез вземане и анализиране на растителни проби от полето или оранжерии, за идентификация на употребените ПРЗ

Листните проби за идентификация на употребените ПРЗ - включват проби от основните групи земеделските култури, растителните продукти от които се използват за пряка консумация от човека и които култури се отглеждат на по-големи площи на територията на съответната ОДБХ. Листните проби трябва да бъдат взети по време на активния вегетационен период от развитието на културите, от четири групи култури: зеленчукови култури (домати, краставици, пипер, както и клубеноплодни – картофи, кореноплодни – моркови, и др.), овощни култури (ябълки, праскови, кайсии, сливи, череша, и др.), ягодоплодни култури (ягоди, малини, лозя и др.) и полски култури. Изборът на

конкретната площ, от която ще бъдат взети пробите, да бъде на база анализ на риска, по преценка на инспекторите по Растителна защита към съответната ОДБХ.

Взети са 50 листни проби за идентификация на ПРЗ, от които 18 са проби от листа от селскостопански култури и 32 проби от плодове и зеленчуци. Пробите са изследвани в ЦЛХИК.

Установени са несъответствия при 10 проби, от които при 3 проби – неразрешена употреба на ПРЗ, а при 7 проби – употреба на неодобрен активни вещества. Съставени са 10 бр. акта за установено административно нарушение и едно предписание.

Установените несъответствия, с оглед на горепосочената информация сочат, че е необходимо да се работи за по-добра информираност на земеделските стопани и населението за прилагане само на разрешени ПРЗ при култури и срещу вредители, за които е издадено разрешението за употреба.

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 42

Извършване на оценка на риска за храни от растителен произход с установено превишено съдържание на остатъчни количества от пестициди над максимално допустимите количества

През 2021 г. в ЦОРХВ са извършени 15 оценки на риска за здравето на консуматора във връзка с установени остатъци от пестициди над максимално допустимо съдържание (>МДК) в храни.

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 43

Публикуване в интернет страницата на ЦОРХВ на информационни материали във връзка със замърсяването на храни от растителен произход с пестициди

През 2021 г. на сайта на ЦОРХВ са публикувани 7 информации, касаещи замърсяване на храни от растителен произход с пестициди, от които: 7 анализа на Системата за бързо предупреждение за храни и фуражи (RASFF) и два Годишни доклада на ЕОБХ за наличие на пестицидни остатъци в ЕС(превод).

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 44

Мониторинг на качеството на питейните води

Мониторинг на качество на питейните води се провежда от регионалните структури на Министерство на здравеопазването (МЗ), с цел предприемането на мерки за намаляване на рисковете от присъствието на остатъци от пестициди в питейни и бутилирани води и въздействието им върху здравето на хората и околната среда.

1. Брой взети и анализирани проби за съдържание на остатъци от пестициди в питейни и бутилирани води:

Извършените от РЗИ анализи за съдържание на остатъци от пестициди в проби от питейна вода, взета от крана при потребителя, при провеждания от органите на държавния здравен контрол мониторинг, е както следва:

За 2020 г. – 15 301 анализа

За 2021 г. – 31 139 анализа

2. Брой анализирани проби питейни и бутилирани води с уставено съдържание на пестициди над максимално допустимата концентрация (МДК).

По информация на Министерство на здравеопазването за проведения мониторинг в изпълнение на НПДУУП за 2021 г. при изследваните проби от питейните води при потребителя не е установено съдържание на пестициди над МДК.

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 45

Мониторинг на повърхностни и подземни води, съгласно Заповед за мониторинг на води на министъра на околната среда и водите, включително на води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване

Информация за провеждания мониторинг на повърхностни и подземни води, съгласно Заповед за мониторинг на води на министъра на околната среда и водите, включително на води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване е предоставена по компетентност от 4-те Басейнови дирекции, както следва:

1.Общ брой изследвани проби за съдържание на остатъци от пестициди от повърхностни води, включително предназначени за питейно-битово водоснабдяване:

за 2020 г. – 24 042 проби

за 2021 г. – 27 775 проби

2. Брой анализирани проби с установено съдържание под МДК на остатъци от пестициди в повърхностни води, включително предназначени за питейно-битово водоснабдяване.

за 2020 г. – 24 032 проби

за 2021 г. – 27 772 проби

3.Брой анализирани проби с установено съдържание над МДК на остатъци от пестициди в повърхностни води, включително предназначени за питейно-битово водоснабдяване.

за 2020 г. – 10 проби

за 2021 г. – 3 проби

4.Общ брой изследвани проби за съдържание на остатъци от пестициди от подземни води, включително предназначени за питейно-битово водоснабдяване.

за 2020 г. – 3 407 проби

за 2021 г. – 3 289 проби

5. Брой анализирани проби с установено съдържание под МДК на остатъци от пестициди в подземни води, включително предназначени за питейно-битово водоснабдяване.

за 2020 г. – 3 405 проби

за 2021 г. – 3 277 проби

6. Брой анализирани проби с установено съдържание над МДК на остатъци от пестициди в подземни води, включително предназначени за питейно-битово водоснабдяване.

за 2020 г. – 2 проби

за 2021 г. – 12 проби

През 2021 г. при 3 проби от повърхностни води, изследвани по мониторинг, съгласно Заповед за мониторинг на води на министъра на околната среда и водите е установено съдържание на остатъци от пестициди над МДК, докато за периода 2014 – 2017 г. не са регистрирани резултати за остатъци от пестициди над МДК.

При дванадесет проби от подземни водоизточници, изследвани по мониторинг, съгласно Заповед на министъра на околната среда и водите през 2021 г. е установено съдържание на остатъци от пестициди над МДК.

Установените несъответствия са както следва:

Повърхностно водно тяло (ПХВТ) – р. Мътивир до гр. Ихтиман – 0.16 µg / l хлорпирифос;

Повърхностно водно тяло (ПХВТ) – р. Росица след с. Горна Росица, обл. Габрово– 0.21 µg / l тербутрин;

Повърхностно водно тяло (ПХВТ) – р. Искър при с. Ребърково, обл. Враца – 0.155 µg/ l тербутрин;

Подземно водно тяло (ПВТ), питейно-битово водоснабдяване (ПБВ), с. Ботево, обл. Враца - 0.16 µg/ l трифлуралин;

Подземно водно тяло (ПВТ), питейно-битово водоснабдяване, с. Ботево, обл. Враца - 0.16 µg/ l трифлуралин;

ПВТ-ПБВ, с. Паволче, обл. Враца - 0.17µg/l трифлуралин, Симазин 0.24 µg/l, Атразин 0.19 µg/l;

ПВТ-ПБВ, с. Цаконица, обл. Враца - 0.17 µg/l трифлуралин, Симазин 0.28 µg/l, Атразин 0.23 µg/l; – 0.13 µg/ l хлорпирифос;

ПВТ-ПБВ, с. Дуранкулак, обл. Добрич - 0.139 µg/l атразин

ПВТ-ПБВ, с. Крива бара, обл. Монтана - 0.19 µg/l атразин

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 46

Подобряване на събираемостта и обмена на информация за видовете и количествата на използвани пестициди върху територията на подземни водни тела или части от тях, които се разкриват на повърхността, особено тези формирани в карстови и пукнатинни водоносни хоризонти, включително на води за питейно-битово водоснабдяване

Съгласно чл. 50, ал. 1 от ЗЗР Българска агенция по безопасност на храните създава и поддържа база данни за пуснатите на пазара и съхраняваните на територията на страната продукти за растителна защита.

БАБХ при поискване предоставя на Министерството на околната среда и водите и на Министерството на здравеопазването налични данни за пуснатите на пазара видове продукти за растителна защита.

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 47

Публикуване в интернет страниците на МОСВ и БД на информация за зоните за защита и определените санитарно-охранителни зони на питейни водоизточници под форма на регистри

Съгласно разпоредбите на чл. 6 от Рамковата директива за водите (РДВ) от държавите членки на ЕС се изисква да осигурят изготвянето на регистри на всички зони за защита на водите в границите на всеки отделен район за басейново управление, които се преразглеждат и актуализират на всеки 6 години. С Планове за управление на речните басейни (ПУРБ) на всеки шест години регистри са актуализират, съгласно глава X, раздел VI, чл. 157, т. 3 от Закона за водите (ЗВ). Същите включват всички води, използвани за питейни нужди, защитени територии, изискващи специална защита по силата на българското и европейското законодателство.

На интернет страницата на МОСВ и БД са налични публични регистри на защитените територии и зони, определени или обявени за опазване на местообитания и биологични видове, в които поддържането или подобряването на състоянието на водите е важен фактор за тяхното опазване. Налични са и регистри на санитарно-охранителните зони.

Всички публични регистри периодично се актуализират.

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 48

Подобряване на контрола по спазване на изискванията за забрана и ограничение на използването на пестициди в санитарно-охранителните зони

Съгласно чл 104, ал. 1, т. 2 от ЗЗР, употребата на ПРЗ е съобразно специфичните мерки за опазване на водната среда (повърхностни и подземни води) и на питейната вода по чл. 125, ал. 2, които са заложи в Националния план за действие за устойчива употреба на пестициди са определени специфични мерки за опазване на водната среда (повърхностни и подземни води) и на питейната вода от въздействието на пестициди.

Според чл. 188, ал. 1, т. 10 от **Закона за водите** директорът на басейновата дирекция или оправомощени от него длъжностни лица контролират спазването на забраните и **ограниченията в границите на санитарно-охранителните зони;**

С цел изпълнение на тази мярка титулярите на разрешителни за водовземане от подземни води за питейно-битово водоснабдяване през 2021 г. са взели и анализирани за остатъци от пестициди 11 проби, при които не са установени стойности над МДК.

Титулярите на разрешителни за водовземане от повърхностни води за питейно-битово водоснабдяване през 2021 г. са взели и анализирани за остатъци от пестициди 48 проби, при които няма установено превишение на МДК.

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 49

Даване на предимство на продукти за растителна защита, които не са класифицирани като опасни за водната среда, в съответствие с Регламент (ЕО) № 1272/2008 и които не съдържат приоритетни опасни вещества, определени по реда на Закона за водите

Една от заложените мерки по отношение на опазване на водната среда в НПДУУП е прилагане с предимство на продукти за растителна защита, съгласно направената екотоксикологична оценка при разрешаването на продукта и издаденото Разрешение за пускане на пазара и употреба на ПРЗ (CLP класификация), които не са класифицирани като опасни за водната среда, в съответствие с Регламент (ЕО) № 1272/2008 и които не съдържат приоритетни опасни вещества, определени по реда на Закона за водите. Информацията за CLP класификацията се съдържа в етикета на продукта.

От 2007 г. до 2021 г. вкл. са отнети или прекратени разрешенията на общо 94 ПРЗ, съдържащи приоритетните вещества/активни вещества в областта на политиката за водите, съгласно Приложение № 2 от Наредба № 2 за стандарти за качество на околната среда за приоритетни вещества и някои други замърсители (Прието с ПМС № 256 от 01.11.2010 г.), както следва: с а.в. алахлор – 8 ПРЗ, с а.в. хлорпирифос – 39 ПРЗ, с а.в. диурин – 3 ПРЗ, с а.в. изопротурон – 3 ПРЗ, с а.в. трифлуралин – 12 ПРЗ и с а.в. циперметрин – 29 ПРЗ.

Само през 2020 г. са отнети или прекратени разрешенията на 18 ПРЗ - съдържащи хлорпирифос - 12 ПРЗ и циперметрин - 6 ПРЗ.

Горепосочените данни са в подкрепа на извода, че ПРЗ, които са доказано опасни за водната среда са обект на специално внимание и контрол, като част от мерките за опазване на водната среда и насърчаване прилагане с предимство на продукти за растителна защита, които не съдържат приоритетни вещества.

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 50

Даване на предимство на най-ефикасните техники за прилагане, като използването на оборудване за прилагане на продукти за растителна защита с ограничено отнасяне на струята, по-специално за култури като хмелни насаждения, овощни градини и лозя

За ограничаване на риска от замърсяване на околната среда е необходимо приоритетно да се използва оборудване за прилагане на ПРЗ с ограничено отнасяне на струята.

Оценката за изпълнение на тази мярка е на база на извършените проверки на използваното оборудване за прилагане на ПРЗ, което гарантира неговата техническата изправност и безопасност.

Регистрацията на оборудването за прилагане на пестициди (ОППРЗ) се извършва, съгласно Закона за регистрация и контрол на земеделската и горската техника. Оборудването за прилагане на пестициди с наземна техника, намиращо се в употреба, подлежи на задължителна проверка по отношение безопасността и опазване на здравето на хората и околната среда.

По информация от Министерство на земеделието регистрираните ОППРЗ към 2021 г. са 12 700 бр.

1. Брой ОППРЗ преминало периодични проверки след 01.07.2021 г. – 44 бр. (33 бр. в ЦИС-Русе и 11 бр. в ЦИС-Пловдив)
2. Процент ОППРЗ преминало периодични проверки спрямо общия брой регистрирано ОППРЗ към 2021 г. – 0,5%.

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 51

Намаляване на рисковете от замърсяване извън района на прилагане поради отнасяне на струята при пръскане, оттичане или изтичане в т.ч. установяване на: нетретиранни буферни зони с подходящ размер за защита на водните неприцелни организми - буферните зони се определят индивидуално за всеки продукт за растителна защита в процеса на неговата оценка и разрешаване и се посочват върху етикета на продукта

Специфичните мерки за опазване на водната среда и на питейната вода от въздействието на продукти за растителна защита се определят в съответствие с разпоредбите на Закона за водите и Регламент (ЕО) № 1107/2009 и са част от Програмите от мерки, включени в Плановете за управление на речните басейни.

Мерките имат за цел намаляване на рисковете от замърсяване извън района на прилагане поради отнасяне на струята при пръскане, оттичане или изтичане, включително установяване на:

- нетретиранни буферни зони до повърхностните води с цел опазване на неприцелните водни организми - буферните зони се определят индивидуално за всеки продукт за растителна защита в процеса на неговата оценка и разрешаване и се посочват върху етикета на продукта;

- забрани и ограничения за дейности с продукти за растителна защита в санитарно-охранителните зони за повърхностни и подземни води, които се използват за питейно-битово водоснабдяване.

Няма информация за констатирани нарушения или несъответствия по тази мярка.

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 52

Намаляване или прекратяване на прилагането на продукти за растителна защита върху или по протежението на пътища, железопътни линии, силно пропускливи повърхности или друга инфраструктура, разположена в близост до повърхностни или подземни води, или върху непрпускливи повърхности, при които съществува голям риск от изтичане в повърхностните води или в канализационните мрежи

ДП „Национална компания железопътна инфраструктура“ използва продукти за растителна защита само от списъка на разрешените за предлагане на пазара и употреба продукти за растителна защита, публикувани на сайта на Българската агенция по безопасност на храните, като стриктно се придържа към информационните листове за безопасност.

Няма регистрирани случаи на прилагане на продукти за растителна защита върху инфраструктура, разположена в близост до повърхностни или подземни води, или върху непрпускливи повърхности, при които съществува риск от изтичане в повърхностните води или в канализационните мрежи.

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 53

Спазване на забрани и ограничения за дейности с продукти за растителна защита в зоните за защита на водите, предназначени за питейно-битово водоснабдяване и на минералните води и в санитарно-охранителните зони за повърхностни и подземни води, които се използват за питейно-битово водоснабдяване

Изискванията за провеждане на мониторинг на повърхностните и подземните води, и на зоните за защита произтичат от РДВ, транспонирани в ЗВ и свързани с подзаконовни нормативни актове. Програмите за мониторинг целят осигуряване на изчерпателна и обективна информация за състоянието на водите, за антропогенните дейности и свързаните с тях типове натиск и въздействия върху водите. На база събраните данни и информация се оценява състоянието на телата, определят се цели за постигане на добро

състояние, оценява се риска от непостигане на добро състояние, и съответно се планират мерки за постигане на екологични цели. Всички тези дейности са част от ПУРБ. Басейновите дирекции (БД) ежегодно планират и разработват програми за контролети/или оперативен мониторинг на повърхностните и подземни води, включително водите ползвани за питейно-битово водоснабдяване. Програмите за мониторинг са съобразени със спецификата на водните тела и техните характеристики. Те включват и наблюдения на пестициди, за които Наредба Н-4 за характеризиране на повърхностните води и Наредба за стандартите за качество на околната среда (СКОС) за приоритетни вещества и някои други замърсители са регламентирани МДК(максимално допустима концентрация) - СКОС и/или СГС (средна годишна стойност) - СКОС. Получените резултати се интерпретират съгласно разпоредбите на Директива 2009/90/ЕС, специфицираща изискванията към химичния анализ и мониторинга на състоянието, транспонирана в Наредба №1/2001 г. за мониторинг на водите. В случаи на установени превишения на МДК-СКОС и/или СГС-СКОС за пестициди БД извършват анализ на възможните причини и при необходимост възлагат проучвателен мониторинг.

На всеки три месеца МОСВ изпращат констатираните превишения във водоизточниците, използвани за питейно-битово водоснабдяване на МРРБ и МЗ за предвиждане на мерки по компетентност.

Определените мерки във връзка с тези превишения се предоставят от МРРБ и МЗ на съответната Басейнова дирекция за включването им в програмите от мерки при актуализацията на ПУРБ.

По информация предоставена от МОСВ през 2021 г. е постъпил само един сигнал в БД ИБР за наличие на пестициди в коритото на р. Марица, в района на с. Синитево, общ. Пазарджик. Предприети са съответни действия и мерки за отстраняване на замърсяването.

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 54

Забрана за употреба на продукти за растителна защита от професионална категория на употреба върху зони за защита, определени съгласно Закона за водите или други площи, определени със заповед на министъра на околната среда и водите. При необходимост от третиране на такива територии се прилагат продукти за растителна защита от непрофесионална категория на употреба, продукти за растителна защита с нисък риск или се прилагат биологични агенти

Предотвратяването и/или намаляването на замърсяването на водите и почвите с пестициди гарантира намаляването на рисковете и въздействието от употребата на пестициди върху здравето на хората и върху околната среда.

В ПУРБ 2016-2021 г. е заложена за мярка „Опазване на водите от замърсяване с продукти за растителна защита“ с дейности за забрана за употреба на ПРЗ от професионална категория на употреба върху зони за защита, определени в Закона за водите, или други площи, определени със заповед на МОСВ.

Изпълнението на мерките се отчита на годишна база, след приключване на текущата година от Басейновите дирекции.

В зоните за защита на водите, предназначени за питейно-битово водоснабдяване се прилагат същите мерки.

Разписаните в заповедите за определяне на СОЗ забрани и ограничения имат задължителен характер и подлежат на контрол от страна на БД.

Съгласно чл. 108, ал 1, т.2 от Закона за защита на растенията (ЗЗР) се забранява употребата на продукти за растителна защита от професионална категория на употреба върху зони за защита, определени в Закона за водите, или други площи, определени със заповед на министъра на околната среда и водите. При необходимост от третиране на тези зони се употребяват продукти за растителна защита от непрофесионална категория на употреба или продукти за растителна защита с нисък риск или се прилагат биологични агенти.

В тази връзка, на основание чл. 10, ал. 1 от ЗЗР, министърът на земеделието, храните и горите и министърът на околната среда и водите утвърждават списък на биологичните агенти, които могат да се прилагат в страната. Условието, при които могат да се прилагат биологични агенти в страната са определени в Наредба № 14 от 19.09.2016 г. за опазване на растенията и растителните продукти от икономически важни вредители (обн., ДВ, бр. 77 от 4.10.2016 г). На основание чл. 24, ал. 1 от Наредбата, министърът на земеделието и храните със заповед сформира междуведомствена работна група за изготвяне на списък на биологичните агенти, които могат да се прилагат на територията на страната. Съгласно чл. 24, ал. 2 списъкът по ал. 1 се изготвя съгласно изисквания, определени от министъра на земеделието и храните и министъра на околната среда и водите. Същият се утвърждава със заповед на министъра на земеделието и храните и министъра на околната среда и водите и се публикува в интернет страницата на БАБХ.

Актуален Списък на биологичните агенти, които могат да се прилагат на територията на Р България е достъпен на интернет сайта на БАБХ

(път: Начало/ Документи/ Законодателство/ Заповеди/ Дирекция "Растителна защита и контрол на качеството на пресни плодове и зеленчуци"), както и на следния линк: http://www.babh.government.bg/userfiles/files/PRZ/ZAPOVED_BA_2017.pdf

На основание чл. 10, ал. 2 от ЗЗР и чл. 25 от Наредба № 14 "Вносът, въвеждането, движението и прилагането на територията на страната на биологични агенти извън списъка по чл. 24 са забранени."

През 2021 г. не са констатирани нарушения на употреба на продукти за растителна защита от професионална категория върху зони за защита, определени съгласно Закона за водите или други площи, определени със заповед на министъра на околната среда и водите.

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 55

Мониторинг на устойчиви хлорорганични пестициди в почви, съгласно утвърдени схеми за мониторинг на почви със Заповед на министъра на околната среда и водите

МОСВ, чрез Регионалните инспекции по околната среда и водите и Изпълнителната агенция по околна среда, осъществява контрол и мониторинг на почвите за съдържание на устойчиви органични замърсители. Съгласно чл. 8 на Наредба № 4 за мониторинг на почви Националната система за мониторинг на почви е организирана на три нива.

Нормите за допустимо съдържание на устойчиви органични замърсители, включително оргохлорни пестициди са определени с Наредба № 3 от 1 август 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите.

По данни на ИАОС за 2020 г. (информацията за 2021 г. е в процес на обработка) са извършени изследвания на 678 броя почвени проби от 113 пункта от базовата мрежа. Определени са концентрациите на РАН, РСВ и хлорорганични пестициди в почвените

проби. Стойностите са оценени чрез МДК по по Наредба № 3 за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите, в сила от 12.08.2008 г.

Анализът и оценката на данните показват, че:

1. Отчетени са незначителни превишения на нормите за органохлорни пестициди. В изследваните пунктове от Националната система за почвен мониторинг е отчетено, че има превишаване на МДК на пестицида 4,4 – ДДЕ в един пункт;
2. Отчетени са незначителни превишения на нормите за РАН (полициклични ароматни въглеводороди). В изследваните пунктове от Националната система за почвен мониторинг е отчетено, че има превишаване на МДК на Флуорантен в един пункт;
3. Няма отчетено замърсяване с РСВ (полихлорирани бифенили) в изследваните пунктове от Националната система за почвен мониторинг.

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 56

Предоставяне чрез интернет страницата на ЦОРХВ и на МЗ на информация за широката общественост относно продуктите за растителна защита, за рисковете и възможните остри и хронични последици за здравето на хората, неприцелните организми и околната среда вследствие на употребата им, както и относно използването на нехимични алтернативи

На сайта на ЦОРХВ през 2021 г. са публикувани 7 бр. информации относно рисковете и възможните последици от употребата на пестициди за здравето на хората и околната среда и една за използването на нехимични алтернативи.

Броят случаи на остро и хронично отравяне с пестициди на професионални потребители, оператори и селскостопански работници за 2021 г. е предоставен от МЗ по мярка 58.

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 57

Ежегодно представяне в БАБХ на всяка налична информация за липсата на очаквана ефикасност, за развиване на резистентност, както и за всяко неочаквано въздействие върху растенията, растителните продукти или околната среда, както и информация от наблюдения за влиянието на продукта върху професионални потребители

В БАБХ не са докладвани случаи за липсата на очаквана ефикасност, за развиване на резистентност, както и за всяко неочаквано въздействие върху растенията, растителните продукти или околната среда, както и информация от наблюдения за влиянието на продукта върху професионални потребители.

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 58

Събиране на информация относно случаите на остро отравяне с продукти за растителна защита, както и на случаи на хронично отравяне, сред групи, които са изложени редовно на въздействието на продукти за растителна защита, като професионални потребители, оператори, селскостопански работници

Съгласно сключени договори между Националната здравно-осигурителна каса (НЗОК) и лечебните заведения, последните отчитат своята дейност на НЗОК за преминали

пациенти по съответните клинични пътеки (КП), включително и по тази КП, по която се провежда лечение на пациенти с отравяне с пестициди. Въз основа на отчетените клинични случаи, преминали по съответната КП през лечебното заведение, може да се получи информация за броя на случаите на остро отравяне с пестициди в страната.

За периода 01.01. – 31.12.2021 г. НЗОК е предоставила информация на МЗ по области за 70 отчетени случаи за отравяне с пестициди на пациенти, които са постъпили в болнични заведения, като най-голям е броят на случаите във Варна - 14, София град - 13, В. Търново - 7, Пловдив, Плевен, и Силистра по 5 случая.

Недопускането на случаи на отравяне на групи, които са изложени редовно на въздействието на ПРЗ е свързано с осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд от съответния работодател – преминаване на обучение, осигуряване подходящо работно облекло, инструктажи, периодични изследвания и др.

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 59

Събиране на информация относно случаите на остро отравяне с продукти за растителна защита, както и на случаи на хронично отравяне, сред групи, които са изложени редовно на въздействието на продукти за растителна защита, като хора, които живеят в близост до зони, в които се използват продукти за растителна защита

По информация предоставена от МЗ към момента не съществува механизъм за събиране на информация относно случаите на хронично отравяне, както сред групи, които са изложени редовно на въздействието на продукти за растителна защита, като професионални потребители, оператори, селскостопански работници, така и по отношение на хора, които живеят в близост до зони, в които се използват продукти за растителна защита.

Няма механизъм, чрез който да се разграничат острите отравяния сред отделните групи, посочени в мярка № 58 и мярка № 59.

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 60

Забрана за употреба на продукти за растителна защита от професионална категория на употреба върху площи, използвани от широката общественост или от уязвими групи, по смисъла на член 3 от Регламент (ЕО) № 1107/2009, като обществени паркове и градини, площадки за спорт и отдих, училищни и детски площадки, както и в непосредствена близост до здравни заведения. При необходимост от третиране на такива територии се прилагат продукти за растителна защита от непрофесионална категория на употреба, продукти за растителна защита с нисък риск или се прилагат биологични агенти

Употребата на продукти за растителна защита професионална категория на употреба крие особени рискове и опасности при площи, използвани от широката общественост или от уязвими групи, като обществени паркове и градини, площадки за спорт и отдих, училищни и детски площадки, както и в непосредствена близост до здравни или лечебни заведения.

Поради това в чл. 108, ал. 1 от ЗЗР е въведена забрана за употребата на продукти за растителна защита от професионална категория на употреба върху площи, използвани от широката общественост или от уязвими групи, по смисъла на член 3 от Регламент (ЕО) №

1107/2009, като обществени паркове и градини, площадки за спорт и отдих, училищни и детски площадки, както и в непосредствена близост до здравни заведения.

При необходимост от третиране на горепосочените площи или зони се употребяват продукти за растителна защита от непрофесионална категория на употреба или продукти за растителна защита с нисък риск или се прилагат биологични агенти.

Няма информация за констатирани нарушения за използване на продукти за растителна защита от професионална категория на употреба в площи, използвани от широката общественост, защитени територии и други специфични площи (съгласно чл. 12 от Директива 2009/128/ЕО).

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 61 – дублира се с мярка 54

Забрана за употреба на продукти за растителна защита от професионална категория на употреба върху зони за защита, определени съгласно Закона за водите или други площи, определени със заповед на министъра на околната среда и водите. При необходимост от третиране на такива територии се прилагат продукти за растителна защита от непрофесионална категория на употреба, продукти за растителна защита с нисък риск или се прилагат биологични агенти.

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 62

Забрана за използване на пестициди в определени райони, включващи някои защитени територии, както и пасища и ливади в някои от зоните на екологичната мрежа „Натура 2000“

Всички планирани дейности, произтичащи от НПДУУП, които ще се реализират в границите на защитени територии, трябва да бъдат съгласувани за допустимостта им с режимите на опазване, въведени със Закона за защитените територии, заповедите за обявяване и Плановите за управление.

1. Брой констатирани нарушения за използване на ПРЗ в защитени територии и зони от екологичната мрежа „Натура 2000“ с въведена забрана за използване на пестициди.

За 2021 г. не са констатирани нарушения на въведената забрана за използване на ПРЗ в защитени територии и зони от мрежата „Натура 2000“.

2. Брой доказани случаи на отравяне на животни, птици и други нецелеливи организми с пестициди.

Не са установени случаи на отравяне на животни, птици и други нецелеливи организми с пестициди.

3. Площи, защитени територии и площи „Натура 2000“.

Актуална информация за обхвата на защитени територии и зони от екологична мрежа „Натура 2000“ може да бъде намерена на интернет страницата на МОСВ в рубрика „Натура 2000“.

По информация на РИОСВ-Благоевград (предоставена от МОСВ) по индикатор 3 към тази мярка, в нейния териториален обхват, общата площ на защитените територии възлиза на 2 172, 64 ха, а на защитените зони – 7 482 846, 9380 дка.

Необходимо е да се уточни, че горепосочените защитени територии по смисъла на Закона за защитените територии, попадат изцяло в границите на защитени зони като част от Европейската екологична мрежа „Натура 2000“.

Защитените зони за опазване на дивите птици в по-голямата си част се припокриват с обхвата на защитените зони за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна.

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 63

Спазване на законоустановените изисквания за опазване на пчелите и пчелните семейства от отравяне с пестициди.

Предотвратяване и/или намаляване на въздействието на пестицидите върху биологичното разнообразие и естествените местообитания, включително върху почвеното биоразнообразие, нецелевите организми, пчелите и др. е обект на особено внимание при провеждания официален контрол върху употребата на продукти за растителна защита.

През 2021 г. в Областните дирекции по безопасност на храните са постъпили общо **56 бр.** сигнали свързани с опазване на пчелите и пчелните семейства от отравяне.

Извършени са общо **53 бр.** проверки по подадените сигнали, **12 бр.** последващи проверки, от тях **4 бр.** са проверки по заповед на директора на ОДЗ за свикване на комисията по Закона за пчеларството.

Взети са **2 бр.** проби от пчели и **4 бр.** проби от растителност за лабораторни анализи.

Установен е подмор на пчели с доказана връзка с употреба на ПРЗ само в един случай.

Съставени са **11 бр.** акта за установено административно нарушение (АУАН) и са издадени 5 наказателни постановления.

Централна лаборатория по химични изпитвания и контрол от системата на БАБХ, разшири своя обхват на акредитация и вече притежава необходимото съвременно оборудване и валидирани методи за анализ на пчели и растителни проби за остатъци от пестициди.

МЯРКА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ № 64

Предприемане на допълнителни мерки за опазване на пчелите от отравяне с пестициди

С въвеждане на ЕПОРД през 2020 г. индикаторът към тази мярка е нерелевантен. Съгласно параграф 22 от Преходни и Заключителни разпоредби на Наредбата № 13/2016 г. оповестяването за третирания с продукти за растителна защита от **1.03.2021 г.** се извършва по реда на чл. 9а, само чрез ЕПОРД (Виж мярка 24).

ЦОРХВ не разполага с тази информация, тъй като тази дейност е от компетенцията и правомощията на съответните ОДБХ. В тази връзка ЦОРХВ следва да отпадне като източник на информация по тази мярка.

VI. ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ

Въз основа на предоставената информация и направени заключения могат да се направят следните изводи и препоръки за подобрене:

➤ Предоставената информация по компетентност от отговорните институции за отчитане изпълнението на Мерките за наблюдение и контрол при прилагане на Актуализирания НПДУУП, съгласно приложенията табличен файл е непълна и неточна. Липсва анализ на резултатите и данните, въз основа на които да се формулират изводи за постигнат напредък, както да се идентифицират възникналите проблеми при изпълнение на заложените цели и мерки на Актуализирания НПДУУП;

➤ Необходимо е да се прецизират дейности и показатели с цел тяхното количествено изразяване, ясно формулиране и отчитане на степента на изпълнение на постигнатите цели и намаляване на риска;

➤ С оглед на гореизложеното считаме, че мерките, за които няма заложи индикатори за наблюдение и контрол, следва да отпаднат. Отчитането на тяхното изпълнение е невъзможно, тъй като те са свързани със забрани и ограничения на дейности от определени текстове в действащото законодателството;

➤ С цел своевременно отчитане изпълнението на Актуализирания НПДУУП е необходимо институциите, в рамките на тяхната компетентност, да предоставят обобщени и анализирани данни за предходната година, най-късно в срок до 31 март на текущата календарна година, така както е посочено в Актуализирания НПДУУП;

В някои случаи предоставянето на данните е след няколкократно изпращане на официални писма, което изключително затруднява и забавя изготвянето на доклада по наблюдението и контрола при прилагането на Актуализирания НПДУУП.

Към настоящия момент все още не са коригирани посочените в предходния доклад от 2020 г. мерки и индикатори, а именно:

1. Мярка 54 и Мярка 61 се дублират;
2. Мярка 56 и 58 имат един същ индикатор за измерване на изпълнението;
3. Индикаторът за мярка 64 е нерелевантен след въвеждане през м. декември 2020 г. на електронна платформа за оповестяване на растителнозащитните, дезинфекционните и дезинсекционните дейности (ЕПОРД);
4. Към мярка 48 и 53, като източник на информация да се добавят БД;
5. Към мярка 25, като източник на информация да се добави ССА;
6. Към мярка 64, да отпадне ЦОРХВ, като източник на информация;
7. Към мярка 10, като източник на информация да се добави МОСВ;
8. С цел проследимост и по-ефикасен контрол е препоръчително към мярка 54 да се въведе втори индикатор за наблюдение/контрол: „Брой издадени заповеди от министъра на околната среда и водите за определяне на зони за защита или други площи, съгласно Закона за водите» и да се добавят БД като източник на информация».

VII. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Анализът на резултатите от изпълнение на Актуализираният Национален план за действие за устойчива употреба на пестициди на Р България за 2021 г. показва, че е постигнат напредък при изпълнение на поставените цели, заложените мерки, дейности и показатели за тяхното изпълнение, а именно:

➤ Намаляване на рисковете и въздействието от употребата на пестициди върху здравето на хората и околната среда;

➤ Насърчаване на интегрираното управление на вредителите и на алтернативни подходи и методи за растителна защита.

Усилията на всички отговорни институции за изпълнението на НПДУУП са насочени към осъществяване на ефективен контрол върху употребата на продукти за растителна защита, за да се гарантира тяхната правилна и устойчива употреба при спазване на изискванията на Добрата растителнозащитна практика (ДРЗП), с цел производството на безопасна растителна продукция.

Добрата комуникация и сътрудничество между компетентните органи е залог, както за ефективното прилагане на НПДУУП, така и за изпълнение на целите на Стратегията от „Фермата до трапезата“ за борба с изменението на климата и защита на околната среда.

И занапред ще продължи работата за надграждане на постигнатото, за подобряване на взаимодействието и координацията между отговорните компетентни институции за изпълнение на заложените мерки и дейности за защита здравето на хората и опазване на околната среда от въздействието на пестицидите.